

Vlákna

Tématicky zaměřený vývoj aplikací v jazyce C
skupina Systémové programování – Linux

Jiří Novosad

Fakulta informatiky
Masarykova univerzita
novosad@fi.muni.cz

Brno, 3. listopadu 2015

Vlákna

motivace, použití a práce s vlákny

Motivace

Vlákna jako nástroj pro

- rozdělení problému a urychlení výpočtu
- prolínání výpočtu a I/O (AIO)
- komunikace (interakce s uživatelem vs. úkoly na pozadí)
- potřeba synchronně reagovat na typicky asynchronní podněty (např. signály)

Co je to vlákno

Vlákno

Objekt pracující podle kódu programu, který je ale součástí procesu a sdílí jeho prostředky s ostatními vlákny procesu.

- Jádru: důležitý pojem úloha (task) – pro ni se plánuje čas CPU – úlohou je každé vlákno procesu (mapování 1:1).
- Každý proces má alespoň jedno vlákno – při spuštění procesu je to vlákno provádějící `main()` (tzv. hlavní vlákno).
- Vlákno je abstrakcí toku výpočtu – aktivity procesu. Jde o samostatně proveditelný tok instrukcí, který lze využít ke strukturování programu.
- Co se životního cyklu týče, jsou na tom vlákna podobně jako procesy.
- Z pohledu programátora jde o proceduru, která běží samostatně v rámci procesu.
- Vlákna se provádí souběžně.

Vlastnosti vláken

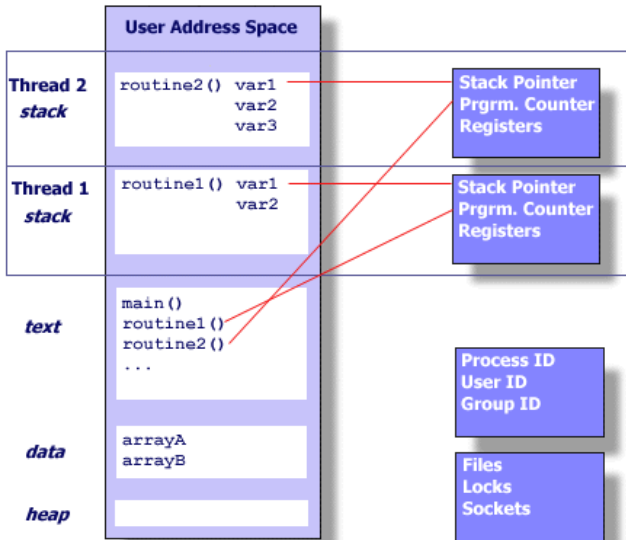
V rámci procesu vlákna **sdílí**

- obsluhu signálů
- kontext paměti
- proměnné prostředí (environment)
- otevřené soubory
- aktuální adresář, kořenový adresář
- ...
- → nutnost synchronizace přístupu ke zdrojům (příští téma)

Naopak vlákna v rámci procesu **nesdílí**

- kontext procesoru (CPU se přiděluje vláknům)
- zásobník
- blokové a čekající signály
- data specifická pro vlákna (thread-specific data)
- errno

Vlákna v rámci procesu

Implementace vláken v Linuxu

- **LinuxThreads** – původní, dnes již nepodporovaná, částečná implementace vláken podle normy POSIX
- **Native POSIX Thread Library (NPTL)** – od jádra 2.6 plnohodnotná implementace POSIX Threads¹
- obě implementace jsou ve skutečnosti poskytovány přes knihovnou glibc, nicméně podpora vláken je přímo v kernelu
- Zjištění používané verze implementace:
`getconf GNU_LIBPTHREAD_VERSION`

Použití

- `#include <pthread.h>`
- `gcc -pthread`

Další informace

- `man 7 pthreads`

---

¹IEEE POSIX 1003.1c

Ošetření chyb

- funkce `pthread_*` nenastavují `errno`
- návratovou hodnotou je 0 v případě úspěchu
- v případě neúspěchu pak chybový kód

```
int ret;
if (ret = pthread_smth(tid)) {
    char *errstr;
    switch (ret) {
        case EDEADLK:
            errstr = "Deadlock detected";
            break;
        default:
            errstr = "Unknown error";
            break;
    }
    fprintf(stderr, "A call to pthread_smtm failed: %s.\n", errstr);
    exit(EXIT_FAILURE);
}
```


Vytvoření vlákna

```
int pthread_create(pthread_t *thread, const pthread_attr_t *attr,  
                  void *(*start_routine) (void *), void *arg);
```

- každé vlákno může vytvářet nová vlákna
- atributy vlákna je nutné nastavit před jeho vytvořením
- defaultní nastavení vlákna se deklarují pomocí NULL

ID vlákna

```
pthread_t pthread_self(void);  
int pthread_equal(pthread_t t1, pthread_t t2);  
(pid_t) syscall(SYS_gettid); // man 2 syscall
```

```
tid != pthread_t
```

Pozor na souběh a konstrukce typu:

```
for (int i = 0; i < N; i++) {  
    pthread_create(&tid, attr, start_routine, &i);  
}
```

úkol

Napište program, který vytvoří počet vláken zadaný jako argument. Vlákna vytisknou nějaký svůj identifikátor.

Možnosti: TID, arg (znak abecedy), . . . , (pthread_t)

Spojování vláken

```
int pthread_join(pthread_t thread, void **retval);  
int pthread_detach(pthread_t thread);
```

- mechanismus čekání na dokončení vlákna
- nelze čekat sám na sebe
- mnohonásobné volání `pthread_join()` má nedefinované chování
- na detachované vlákno již nelze volat `pthread_join()` a detach nelze vzít zpět
- `pthread_attr_setdetachstate(3)`

Spojování vláken

```
int pthread_join(pthread_t thread, void **retval);  
int pthread_detach(pthread_t thread);
```

- mechanismus čekání na dokončení vlákna
- nelze čekat sám na sebe
- mnohonásobné volání `pthread_join()` má nedefinované chování
- na detachované vlákno již nelze volat `pthread_join()` a `detach` nelze vzít zpět
- `pthread_attr_setdetachstate(3)`

úkol

Upravte předchozí program tak, aby hlavní vlákno skončilo vždy poslední

Atributy vlákna

- nastavení vlastností vlákna – lze je ale nastavit pouze při vytváření vlákna
- `man -k pthread_attr`

Použití

- 1 `pthread_attr_init()`
- 2 `pthread_attr_set*`
- 3 použití ve funkci `pthread_create()`
- 4 `pthread_attr_destroy()`

Příklady

- `pthread_attr_setdetachstate(&attr, PTHREAD_CREATE_DETACHED)`
- `pthread_attr_setstacksize()`

clean-up handlery (*destruktory*)

```
void pthread_cleanup_push(void (*routine)(void *), void *arg);  
void pthread_cleanup_pop(int execute);
```

Příklad:

```
void on_cancel(void* data) {  
    if(*data != NULL) {  
        free(*data);  
        *data = NULL;  
    }  
}  
  
void* ptr = NULL;  
pthread_cleanup_push(on_cancel, &ptr);  
ptr = malloc(SIZE);  
...  
pthread_cleanup_pop(1);
```

Mohou to být makra → stejné zanoření (scope).

Data specifická pro vlákna

- Proměnná je duplikována pro každé vlákno v jeho datové oblasti.
- S těmito proměnnými (klíči) je třeba pracovat jinak než s běžnými proměnnými.

```
int pthread_key_create(pthread_key_t *key, void (*destructor)(void*));  
void *pthread_getspecific(pthread_key_t key);  
int pthread_setspecific(pthread_key_t key, const void *value);  
int pthread_key_delete(pthread_key_t key);
```

Příklad – logování do samostatného souboru v každém vlákně, ale společnou funkcí (typicky callback funkce).

Ukončení vlákna

Vlákno končí

- návratem z funkce vlákna (pozn.: destruktory, hlavní vlákno)
- voláním funkce `pthread_exit`
- zrušením vlákna jiným vláknem (`pthread_cancel`)

Rušení vlákna

Vlákno může být

- **asynchronně zrušitelné** – lze ho okamžitě zrušit
- **synchronně zrušitelné** – požadavky na zrušení se ukládají do fronty, zrušení proběhne až v místě, které to dovoluje (cancellation points)
- **nezrušitelné** – pokusy o zrušení se ukládají do fronty, zrušení proběhne až po nastavení vlákna na zrušitelné

Rušení vláken je na Linuxu implementováno pomocí real-time signálů.

Rušení vláken

```
int pthread_setcancelstate(int state, int *oldstate);  
int pthread_setcanceltype(int type, int *oldtype);
```

Vždy uložte původní stav (typ)!

Stavy

- PTHREAD_CANCEL_ENABLE
- PTHREAD_CANCEL_DISABLE

Typy

- PTHREAD_CANCEL_ASYNCHRONOUS
- PTHREAD_CANCEL_DEFERRED

Body zrušení

- funkce `pthread_testcancel`
- seznam všech funkcí fungujících jako *cancellation points* je v `pthreads(7)`

Procesy vs. vlákna

Lze nalézt ekvivalenci mezi některými funkcemi pro provádění operací nad procesy a nad vlákny:

<code>pthread_create</code>	~	<code>fork</code>
<code>pthread_exit</code>	~	<code>exit</code>
<code>pthread_join</code>	~	<code>waitpid</code>
<code>pthread_cleanup_push</code>	~	<code>atexit</code>
<code>pthread_self</code>	~	<code>getpid</code>
<code>pthread_cancel</code>	~	<code>abort</code>

Poznámky

- Vlákna a `fork()`
  - nový proces je kopií původního vlákna
  - ostatní vlákna neexistují, ale jimi naalokovaná paměť zůstává alokovaná (ztracená)
  - zůstávají zamčené mutexy (viz synchronizace příště)
  - má smysl v podstatě pouze s následným použitím `exec`
- Vlákna a signály
  - `pthread_kill`, `pthread_sigqueue`
  - nastavení obsluhy signálů je stejné pro všechna vlákna
  - `pthread_sigmask`
  - `sigwait`
- Pozor na ošetřování chyb – `pthread_*` funkce nenastavují `errno`, ale vracejí přímo chybový kód odpovídající `errno`. (pozn.: `errno` je na Linuxu thread-safe.)

Závěr

domácí úkoly a zdroje

Domácí úkol

- Vytvořte aplikaci `pgrep`, která v několika zadaných textových souborech (počet není omezen) paralelně hledá specifikovaný řetězec.
- Řetězec je case sensitive a kromě escape sekvencí (včetně nového řádku) může obsahovat libovolné znaky.
- Prvním argumentem je řetězec, který se hledá.
- Další argumenty (aspoň 1) jsou soubory, které se prohledávají.
- Délka řádku ani velikost souborů nejsou omezeny.
- Výstupem jsou řádky souborů, které daný řetězec obsahují, prefixované jménem souboru.
- Informace o výskytu se tiskne průběžně (paralelně).
- Chování odpovídá příkazu `grep retezec soubor1 ... souborN`

Zdroje

Vlákna

- computing.llnl.gov/tutorials/pthreads/
- www.yolinux.com/TUTORIALS/LinuxTutorialPosixThreads.html
- Why Threads Are A Bad Idea (for most purposes)